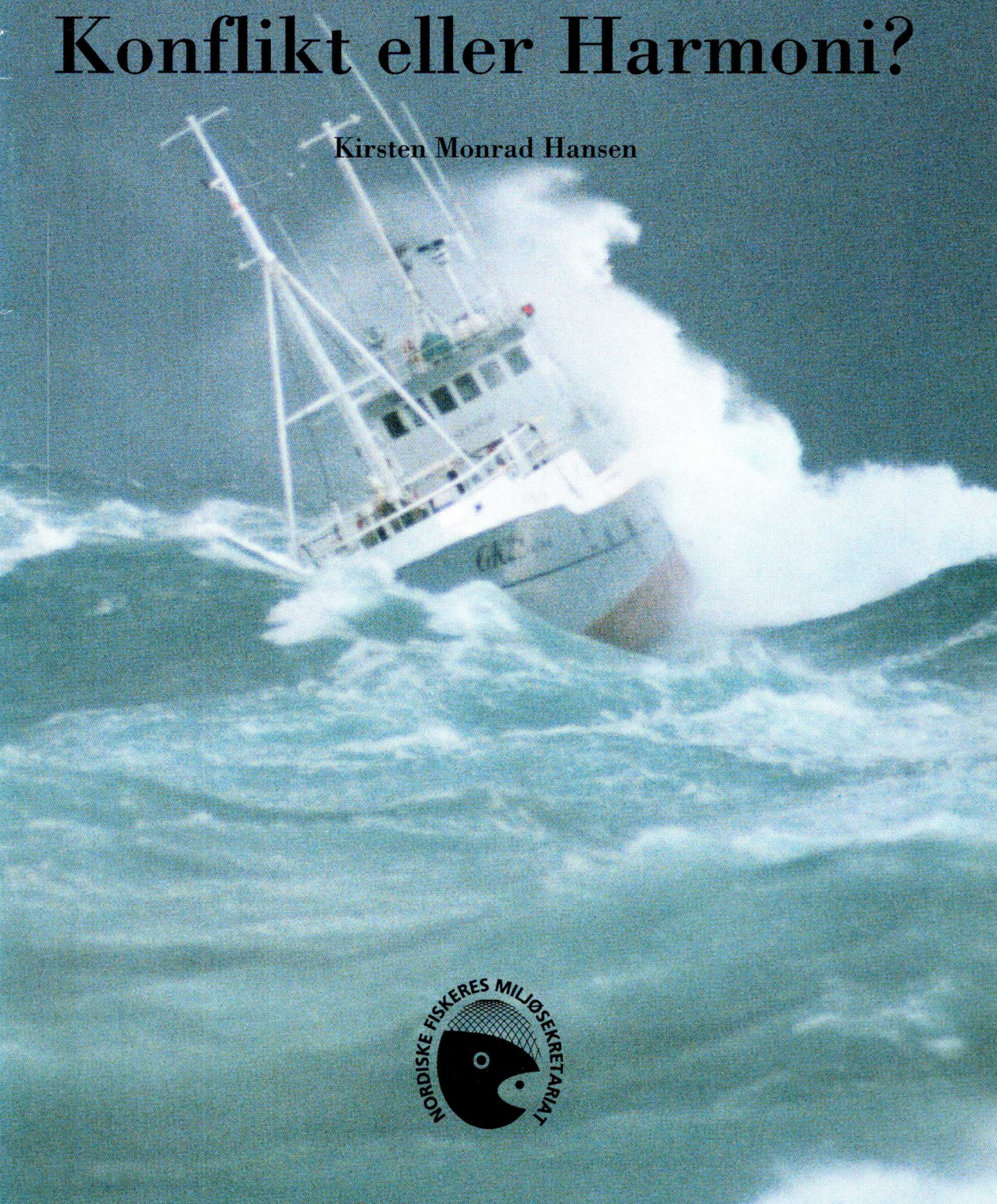

Fiskeri og Miljø Konflikt eller Harmoni?

Kirsten Monrad Hansen

Fiskeri og Miljø
Konflikt eller Harmoni?
er udgivet i 1997 af
Nordisk Fiskeris Miljøsekretariat.

Sats, repro og tryk udført hos
AmetsTryk A/S, Esbjerg.

*Forside: Islandsk kutter.
Foto: Snorri Snorrason.*

*Bagside: Dansk trawler på vej i havn.
Foto: Poul H Moustgaard.*

Foto: Carsten Krog.

Foto: Carsten Krog.

Foto: KMH.

Foto: Carsten Krog.

Forord

Fiskerierhvervet afhænger mere end noget andet erhverv af, at naturressourcerne forvaltes hensigtsmæssigt og ikke skades som følge af forurening og anden menneskelig aktivitet.

De nordiske landes fiskere og deres organisationer har derfor lang tid før der overhovedet var noget der hed miljø- og fiskeriministerier, grønne organisationer osv. beskæftiget sig med natur- og ressourceproblemer. Formålet med denne publikation er at give et lille indblik i, hvorledes fiskerne igennem tiderne har forholdt sig hertil.

Forhåbentlig kan publikationen være med til at punktere en del af de mange myter om fiskere og fiskeri, som desværre er alt for udbredte, nemlig at fiskerne altid tænker kortsigtet, mangler respekt for naturværdier, driver rovfiskeri osv. Faktum er, at fiskeriet fortsat er et erhverv, der er baseret på jagt, og som er fuldstændig afhængig af naturens luner. Ingen fisker føler sig som herre over naturen, men nærmere som en lille og - når vind og vejr raser - sårbar del heraf. Også derfor er det til stor irritation for fiskerne ofte at blive belært af skrivebordsteoretikere om, hvorledes man skal forholde sig "korrekt" til naturen.

Alt dette er ikke sagt for at negligere de problemer, der vitterlig er med hensyn til natur- og ressourceudnyttelse - naturligvis er fiskere underlagt barske økonomiske vilkår, som undertiden tvinger langsigtede

og "rigtige" løsninger i baggrunden. De generelt lave priser på de stærkt subsidierede fødevarer fra landbruget og den relativt frie globale konkurrence på fiskeprodukter har betydet, at fiskepriserne har haft vanskeligt ved at følge med prisudviklingen i øvrigt. Fiskerne har således skullet øge indsatsen og effektiviteten for at kunne opretholde nogenlunde den samme levestandard som den øvrige befolkning. Dette er det virkelig store basale problem i den nuværende ressourceforvaltning!

Denne publikation udgør et sammendrag af rapporten "De nordiske landes fiskeri set i historisk perspektiv" som udgives af Nordisk Ministerråd. Rapporten er skrevet af etnolog Kirsten Monrad Hansen i samarbejde med Nordiske Fiskeres Miljøsekretariat.

Nordiske Fiskeres Miljøsekretariat er et samarbejdsorgan for fiskeriorganisationerne i de nordiske lande. Fiskeriorganisationerne ønsker herigennem at styrke arbejdet med at begrænse forureningen af vore havområder. Derudover ønsker organisationerne at gå mere aktivt og synligt ind i debatten med myndigheder og miljøorganisationer om udnyttelsen af havets ressourcer, hvor det fælles mål for alle er en bæredygtig udnyttelse, men hvor der er uenighed om midlerne til at opnå dette mål.

Carsten Krog
Sekretariatsleder
Nordiske Fiskeres Miljøsekretariat

Indledning

De levende ressourcer i havet danner grundlag for fiskernes eksistens. Derfor har fiskerne generelt en stærk interesse i at beskytte fiskebestandene og dermed også i at forvalte bestandene forsvarligt, selvom den økonomiske virkelighed undertiden nødvendiggør kortsigtede forvaltningsstrategier.

Vesteuropa har i modsætning til mange andre dele af verden tradition for frit fiskeri. Det betyder, at staten beskytter det imod ejendomsretten, dvs. imod at fiskebestande og fiskepladser bliver varer, som investorer kan købe sig ejendomsret og dermed eneret til. Beskyttet frit fiskeri indebærer således, at man jager et fælles bytte i stedet for at høste af sin private

ejendom. I stedet for at indkøbe sine råvarer, som man gør det i andre fremstillingserhverv, tilfalder ejendomsretten til fisken den fisker, der først indfanger den. Det betyder, at fiskerne tørner sammen i jagen på det samme bytte. Et helt grundlæggende træk ved det beskyttede frie fiskeri er derfor, at det kræver en regulering, der strukturerer, hvordan fiskerne eller fangstenhederne forholder sig til hinanden.

Det frie fiskeri er således karakteriseret ved, at beskyttelse og regulering erstatter ejendomsretten. Det vil med andre ord sige, at "frit fiskeri" er en ganske bestemt måde at strukturere adgangen til ressourcen på, der på grund af den indbyggede

Rusefisker fra Hjälmaren, Sverige. Den frie adgang til fiskeri i havet har været karakteristisk for den vestlige del af Europa. Derimod har fiskeretten langs den svenske østkyst, den finske kyst og videre ad Østersøkysten været knyttet til jordejendomsretten, og fiskeriet her er stadig i vid udstrækning et bi- eller deltids-erhverv. For ferskvandsfiskeriets vedkommende er der næsten altid tale om privat ejendomsret. Foto udlånt af Sveriges Fiskaras Riksförbund.

Fiskeri er stadig et erhverv, der er baseret på jagt, og det er en af grundene til, at det er meget svært at detailstyre. Samtidig er det svært at få et præcist overblik over ressourcerne, fordi fiskene svømmer frit i havet, og fordi der er mange andre faktorer end fiskeri, der påvirker de enkelte fiskebestande. Det kan være andre fiskebestande, havstrømme, temperatur- og iltforhold, saltholdighed, forurening, havfugle, havpattedyr m.m. Foto udlånt af Norges Fiskarlags arkiv.

konkurrence gennemtvinger en høj produktivitet blandt fiskerne. Når dette frie fiskeri bliver koblet sammen med et åbent afsætningsmarked, bliver det afgørende spørgsmål, hvor stor ressourcen er i forhold til markedets størrelse. Et stort mar-

ked medfører øget konkurrence blandt fiskerne og dermed et øget pres på fiskebestandene. Det er her, man støder på problemerne med overfiskning og grunden til, at det bliver nødvendigt at beskytte ressourcen mod overudnyttelse.

Nordisk fiskeri i historisk perspektiv

For befolkningerne i de nordiske lande har fiskeri og fangst spillet en hel central rolle gennem tiderne, hvilket de rige fund af fiskeknogler, skaller og fiskeredskaber i køkkenmøddingerne vidner om. Foruden føde fik man en lang række produkter fra de fisk og dyr, man fangede, fx tran til belysning og imprægnering, dun og fjer til dyner og puder, skind til beklædning, fiskeresterne udnyttedes til dyrefoder og gødning m.m.

Fiskeriet har i langt den største del af historisk tid været drevet kystnært med kroge, garn, ruser, landdragningsvod, åle-gårde, bundgarn m.m. Dette fiskeri foregik direkte fra stranden med robåde og mindre sejlbåde. I tidlig middelalder er der dog enkelte eksempler på, at nordbo-

erne i havgående både drev fiskeri med drivgarn og langliner.

For kystbefolkningerne var fiskeriet ofte et led i en blandingsøkonomi, hvor man foruden fiskeri drev landbrug, havde husdyrhold, skovbrug, gik på jagt, drev handel m.v. Salg af fisk har dog tidligt spillet en væsentlig rolle. Siden vikingetiden har især tørret torsk og senere saltet sild i tøn-der været betydningsfulde handelsvarer fra de nordiske lande til det europæiske kontinent og især til landene omkring Middelhavet.

I de nordiske lande er havfiskeri i større stil først blevet etableret i slutningen af 1800-tallet og i løbet af dette århundrede. Fiskeri som hovederhverv er dermed et sent indslag i nordisk fiskerihistorie, og en

I de nordiske lande er fiskeri som fuldtidserhverv et relativt nyt fænomen, der først er udviklet inden for de sidste 100 år. Mange steder bliver fiskeriet dog stadig drevet som del af et sammensat erhverv. Foto fra færøerne: KMH.

afgørende faktor for udviklingen af fiskeriet har været de øgede muligheder for afsætning af fisk og fiskeprodukter kombineret med den teknologiske udvikling.

Til sammenligning har England og Holland drevet havfiskeri i Nordsøen, men også i fjerne farvande i hvert fald siden 1400-årene. Disse nationers havfiskeri var baseret på store rederier, der ejede hele flåder af fartøjer, som man sendte af sted på nordatlantisk højsøfiskeri fra Grand

Banks i vest til de nordiske farvande i øst. Til at bringe forsyninger ud til de fiskefartøjer, der drev fjernfiskeri, og hente fisken hjem til markedet, havde rederierne forsyningskibe, der sejlede frem og tilbage mellem fiskeplads og hjemhavn, mens fiskerne blev ude i hele fiskesæsonen. Hollænderne drev bl.a. et storstilet sildefiskeri i Nordsøen langs Englands kyster med de såkaldte sildebyser, som på sit højeste i 1600-årene talte omkring 2000 fartøjer.

Dansk garnkutter. Havfiskeri baseret på store rederiejede fartøjer er et gammelt fænomen, mens selvejerflåden i det nordiske havfiskeri først rigtig er blevet introduceret for mindre end 100 år siden. Foto: Nordsømuseet.

Stordriften gjorde det således i 500 år muligt at forbinde fjerntliggende fiskeresourcer med store europæiske markeder.

Det nordiske havfiskeri blev generelt udviklet på en hel anden basis, hvor det var og stadig i høj grad er mindre fartøjer, der ejes af fiskerne selv. Denne udvikling kom især i gang i dette århundrede, hvor glødehovedmotoren og kyststaternes investeringer i havne og jernbaner fjernede rederiernes hidtil herskende stordriftsfordele.

I stedet for at tage hyre på et stort rederiskib, blev det for de hidtil afsides boende kystfolk muligt at gå sammen om at få bygget egen båd, som på grund af nærheden til gode fiskepladser kunne være langt mindre end de gamle centres rederiskibe og alligevel konkurrencedygtig. En ekspanderende selvejerflåde fra de nordeuropæiske udkantsområder bankede ud over Nordsøen.

Derfor blev de mindre, fiskerejede fartøjer karakteristiske for udviklingen af det moderne fiskeri i Danmark, Sverige og Norge. Deres force er bl.a. fleksibilitet, at de er mindre kapitalkrævende samtidig med at den moderne teknologi gør dem effektive. De større fartøjer kræver store koncentrationer af fisk, for at det kan betale sig at fiske, mens de mindre fartøjer generelt kan udnytte mere spredt

forekommende fiskebestande. På denne måde er Nordsøen for disse fiskere blevet et lokalfarvand, hvor de i princippet hurtigt kan skifte mellem at udnytte forskellige fiskebestande. Man kan derfor tale om to helt forskellige måder at forholde sig til ressourcen på.

Et vigtigt træk ved etableringen af det nordiske havfiskeri var, at fiskerne ikke blot skulle ud at kolonisere nye havområder, men også ud at konkurrere med et allerede veletableret højsøfiskeri om de tilgængelige fiskeressourcer. Danske fiskere fra Nordsjælland skulle i slutningen af 1800-tallet ud at tage konkurrencen op med tyske fiskere i Kattegat, og vestkystfiskerne skulle finde sig en plads blandt englændere, hollændere, franskmænd og tyskere i Nordsøen. Færingerne måtte satse på at drive fjernfiskeri, fordi deres nære farvande i århundreder var blevet overudnyttet af udenlandske fiskere. De nordiske fiskere skulle således kæmpe sig ind i et nordsøfiskeri, der var mange hundrede år gammelt samtidig med, at de skulle afsætte fiskene til de samme markeder.

Det konkurrenceprægede fiskeri i Nordsøen har betydet, at de nordiske fiskere kontinuerligt har videreudviklet fangstredskaber, fiskesøgningsudstyr og fartøjer for at skabe sig en plads i dette fiskeri. Derudover har de så vidt muligt forsøgt at

I nordvestjylland drives der fiskeri direkte fra stranden. Fiskeriet drives typisk som dagsfiskeri, og det giver fisk af høj kvalitet til gode priser. Foto fra Lind Strand: KMH.

Kvinderne har haft en afgørende rolle for fiskeriet. Foruden at ordne redskaber, forarbejde og sælge fangsten har mange af kvinderne været alene om at passe hjem og børn i de lange perioder, hvor mændene tog på fiskeri langt væk. Foto udlånt af NF.

udnytte bestande eller områder af Nord-søen, som det etablerede havfiskeri ikke i forvejen udnyttede.

I denne forbindelse har det haft afgørende betydning, at der ikke har været tale om rederiorganiseret fiskeri, hvor der er en eller flere investorer, der køber sig til fartøjer og arbejdskraft. Den største del af det skandinaviske fiskeri er i stedet partsorganiseret, hvor det er fiskerne selv, der fisker, tager lån, investerer, bygger driftsmidler op og evt. ejer en båd i fællesskab. Aflønningen sker ved, at hver enkelt fisker får part i fangsten. Et specifikt træk ved partsorganiseringen i modsætning til rederiorganiseringen er, at fiskeriet ikke drives med det primære formål at give et maksimalt afkast til en kapitalejer eller investor. Det primære er tvært imod at kunne leve af fiskeri, og til dette formål har alle familiens ressourcer været sat

ind, og dette har været en kæmpe ressource for de skandinaviske stater. Hvor mændene hovedsageligt har udført arbejdet til havs, har konerne taget sild af garnene, tørret og saltet torsken, solgt fisken, agnet krogene og redt garnene op sammen med børnene, spundet garnet til syning og bødning af redskaberne ligesom al fast ejendom stilles som sikkerhed for at kunne optage lån til investeringer.

Disse partsorganiserede fiskere vil selv drive fiskeri, og dermed er de med til at sikre et robust erhverv. De unge vil have egen kutter, og de ønsker ikke at blive koncentreret i store flåder. Perspektivet for rederierne er det omvendte. Hvis der overhovedet skal investeres i fiskefartøjer, må de have stordriftsfordele, der er så kapitalkrævende, at de selvejende fiskere ikke kan være med.

Fiskeri og ressourceudnyttelse

Garnjolle 12 m.

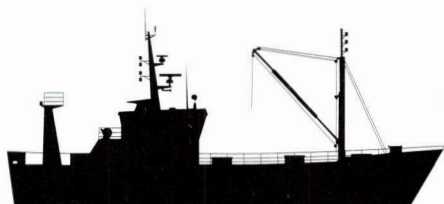
Garnkutter 16 m.

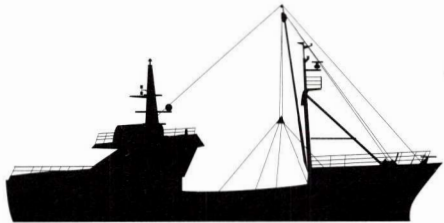
Snurrevodskutter 16 m.

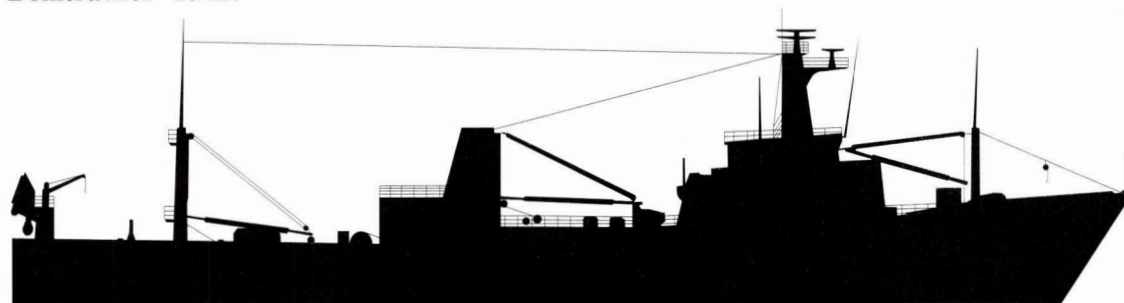
Konsumtrawler 22 m.

Industritrawler 40 m.

Bomtrawler 40 m.

Fabriksskib 102 m.

Fiskeriets ressourceudnyttelse kan betragtes ud fra vidt forskellige synsvinkler, og dette har afgørende betydning for, hvilken slags fiskeri man ønsker at fremme eller forhindre. Synsvinklerne er talrige, men i dette afsnit fokuseres på ressourceudnyttelsen set fra statens, driftsformernes, fiskersamfundenes og den individuelle fangstenheds perspektiv.

For staten gælder det om, at fiskeresourcen udnyttes økonomisk optimalt og rationelt for at sikre størst mulige eksportindtægter. Det betyder i princippet en satsning på at få et højt output med de laveste samlede omkostninger, og dermed en satsning på de økonomisk set mest effektive redskaber og fartøjer, dog under den forudsætning, at ressourcen samtidig sikres for fremtiden. For staten er fiskerne dermed udelukkende et middel til et fiskerierhverv, mens fiskerierhvervet er et

Fiskeri bliver drevet med et bredt spektrum af både redskaber og fartøjer. De mindre fartøjer vil ofte være rene linebåde, garnbåde og bundgarnsjoller, mens de lidt større fisker med snurrevod eller trawl. Der er vide grænser for overlap, ligesom en del fartøjer kombinerer garn og trawl. De allerstørste fartøjer driver udelukkende trawl- eller notfiskeri. I sammenligning med fjernere farvande er Nordsøen et "indhav", og de største fiskefartøjer har en længde på mellem 40 og 50 meter.

Rekrutteringen af den nye generation til fiskeriet er helt afgørende for fiskersamfundenes overlevelse. Jo før børnene bliver fortrolige med fiskeriet og kommer med om bord jo bedre. Fotofra Strandby, DK: Carsten Krog.

middel til at fremme betalingsbalancen og dermed skabe det økonomiske grundlag for staten. I nogle fiskerier og for nogle lande medfører statens synsvinkel, at få store fartøjer og dermed få fiskere regnes for det mest optimale, men omvendt kan der også være tale om, at det mest rationelle fx er mindre fartøjer, der sikrer frisk fisk af høj kvalitet.

For hver enkelt *driftsform* inden for fiskeriet - industrifartøjerne, snurrevods-bådene, konsumtrawlerne, garnbådene,

notbådene, fabriksskibene, bundgarnsbedrifterne m.v. - er det afgørende, hvordan man hindrer ødelæggelse af ressourcen, men samtidig sikrer sin egen eksistens inden for fiskeriet. Det medfører, at en type af krav, fiskerne stiller til reguleringer, handler om at begrænse andre driftsformer.

De forskellige driftsformers syn på ressourceudnyttelse afspejles i de mange konflikter, der findes mellem fiskerne. En klassisk konflikt er mellem fiskere, der

a.

b.

Fiskeri er forbundet med store udgifter og udbyttet begrænses af den naturlige biologiske produktion i havet. Det er derfor et fundamentalt problem for de nordiske landes fiskeri, at konkurrencen inden for fødevarerområdet er meget hård. Den industrielle produktion af kyllinger, svin, opdrætsfisk m.v. og det mere eller mindre uregulerede fiskeri med meget store fartøjer i fjerne farvande er helt bestemmende for prisniveauet på fisk i den vestlige verden - og dermed også for fiskerierhvervets overlevelse i vor del af Verden. Fotos: a) Fabriksskib, foto udlånt af Norsk Fiskerierhverv A/S, b) Kyllingefarm, Karsten Schnack/Biofoto.

bruger faststående redskaber som garn, ruser eller kroge og fiskere, der bruger bundsløbende redskaber som trawl og skrabere.

For *fiskersamfundene* gælder det om at sikre "lokalsamfundets" overlevelse. Det vil sige, at fiskeriet er et middel til at opretholde byens fiskerflåde og ernære det størst mulige antal fiskerfamilier og folk i fiskerirelaterede erhverv. En fiskerby og dens fiskeriforening arbejder naturligvis for at fremme pladsens egne fiskemuligheder og at fastholde dem på så langt sigt, at det ikke er noget problem at rekruttere de unge til det løbende generationsskifte. For de enkelte fiskersamfund er der en smertegrænse for, hvor få både, der kan være tilbage for at opretholde fx de forskellige servicefunktioner som auktion, bedding og smedeværksted - og ikke mindst for at sikre generationsskiftet og opretholde den aktuelle viden om fiskenes bevægelser.

For den *individuelle fangstenhed* gælder det derimod om at sikre sin egen overlevelse. I den indbyrdes konkurrence handler det om at sikre sine egne fiskerimuligheder fremfor konkurrenternes ved at opbygge speciel ekspertise, investere i at finde nye fangstområder og investere i mere effektive redskaber, fartøj, maskineri samt fiskesøgnings- og navigationsud-

styr. At dette medvirker til at presse fiskere ud af erhvervet, er ikke den enkelte enheds problem, for den kan kun overleve, hvis den er i stand til at forblive konkurrencedygtig. I den partsorganiserede selvejerflåde er den enkelte fangstenheds eget ansvar for og arbejde med at opretholde sin egen konkurrenceevne samt muligheden for at planlægge eget fiskeri indbegrebet af fiskernes "frihed".

Den enkelte fisker kan skifte mellem forskellige driftsformer, når konkurrencen tvinger ham til det, og dermed også mellem forskellige syn på ressourceudnyttelsen. Derfor drukner fiskernes advarsler imod en miljøproblematiske teknologi let i fangstenhedernes individuelle tilskyndelse til - hvis konkurrenterne forventes at gøre det - selv at tage den pågældende teknologi i brug for at overleve. Det pålægger fiskerimyndigheden, der har til opgave at forvalte fiskeriet på den mest hensigtsmæssige måde, en forpligtelse til at være lydhør, konsekvent og hurtighandlende når sådanne advarsler lyder fra fiskerne selv. I det internationale samarbejde er denne kunst endnu større, fordi de enkelte fiskeristater på hjemmefronten tvinges til at holde hånden over driftsformer, der dominerer landets eget fiskeri.

Fiskernes forhold til reguleringer

Set i et længere perspektiv tegner der sig et billede af, at der fra fiskerside på den ene side har været et massivt pres for at beskytte fiskeressourcerne, og på den anden side et konstant pres for at tillade nye mere effektive redskaber, større fartøjer og større motorer. Bagved disse modsatrettede forslag ligger dels de forskellige perspektiver på ressourceudnyttelse, dels det faktum, at der er tale om et meget konkurrencepræget erhverv.

Man beskylder ofte fiskere for, at den bagvedliggende hensigt med deres forslag til reguleringer, fx forbud mod et bestemt redskab, er at holde andre fiskere ude, fordi de har udviklet en mere effektiv

driftsform end ens egen. Men helt så enkelt er det ikke, for det, enhver ved vil ske, hvis fiskerimyndighederne tillader en ny mere effektiv og mindre skånsom driftsform, er, at fangstenhederne enkeltvis gør dyd af nødvendigheden og rigger om til det nye fiskeri. Det ved alle, og derfor er fiskeres krav om, at ressourcen beskyttes mod mindre skånsomme driftsformer også en måde, hvorpå de vil forhindre, at de selv bliver medvirkende til at ødelægge det fremtidige grundlag for fiskeriet. Det er med andre ord en måde at forsøge at sikre fiskersamfundets overlevelse i fremtiden. Således er fiskernes ønsker om at forbyde redskaber, der truer

For de nordiske fiskere er friheden i fiskeriet afgørende. Den er betingelsen for det fleksible fiskeri, hvor fiskeren selv kan beslutte, hvornår der skal fiskes, hvor henne og efter hvilken fisk. Derfor er fiskerne generelt imod reguleringer, hvor en myndighed skal bestemme, hvordan fiskeriet tilrettelægges. Foto: Poul H Moustgaard.

ressourcegrundlaget, en bestræbelse på at forhindre sig selv i at tage dem i anvendelse.

Overordnet kan man sige, at fiskerne går ind for generelle regler, der indebærer tekniske bevaringsforanstaltninger som

mindstemål, maskestørrelser, fredede områder m.v. Regler, der derimod favoriserer nogle fiskere frem for andre, er de generelt imod, fordi det både strider imod fangstprincippet og frihedsbegrebet.

Reguleringer historisk set

Reguleringer i det nordiske fiskeri er ikke af ny dato. Der er mange eksempler på, at der har været sædvaneregler og forordninger for forskellige fiskerier og kystnære områder langt tilbage i tiden. Ejendomsrettens fravær i det fri fiskeri har nødvendiggjort sædvaneregulerende aftaler mellem fiskerne, og forordningerne er blevet til på grund af pres fra de forskellige fiskeriinteresser. Da fiskeriet i princippet var frit for alle i den vestlige del af Norden, fandtes der ofte regler for, hvordan fiskeriet skulle foregå inden for forskellige lokalområder, med hvilke redskaber og i hvilke perioder af året. I Norge er der fx nedskrevne lovregler om sildefiskeriet fra

1274. I Finland findes der regler for strømningsfiskeriet i hvert fald tilbage fra 1440, og for Limfjorden, der er det næstældste regulerede farvand i Danmark, har man haft forordninger siden 1515. For det store sildefiskeri i Øresund, der var en af det danske riges hovedindtægtskilder fra 1100-tallet og frem til i hvert fald 1400-årene, fastsatte den danske konge detaljerede regler, både med hensyn til hvem der måtte fiske, hvordan og hvornår der måtte fiskes, og hvordan handlen med fisken skulle foregå.

Sædvanereglerne omhandler fx regler om brugen og indretning af redskabspladser, om minimumsafstand mellem redska-

ber, afmærkning af redskaber, aftaler om at sejle ud på samme tid, aftaler om forbud mod fiskeri på søndage og helligdage, reguleringer af redskabsanvendelse, redskabsstørrelse og redskabstyper, kvoteordninger, beskyttelse af særlige farvande, rotation, lodtrækning og andre måder at fordele fiskepladser på med videre. Disse regler kan ses dels som udtryk for, at fiskerne ønsker at bevare fiskebestandene og dels som udtryk for, at man ønsker at fordele ressourcen imellem sig.

Reguleringer har før i tiden først og fremmest fundet sted, hvor der enten har

været tale om store koncentrerede fiske-mængder og dermed mange fiskere samlet på ét sted, eller hvis man frygtede overfiskning af en fiskebestand. For saltvandsfiskeriet er dette først for alvor blevet påtrængende i dette århundrede. Diskussionen om forskellige redskabers ødelæggende indflydelse på fiskeyngel, bunddyr og bundplanter er dog meget ældre. Fiskerne har langt tilbage i tiden påpeget faren ved kritikløst at tillade stadig mere effektive redskaber, og i visse tilfælde mindre skånsomme, fordi de mente, der var fare for fiskebestandene.

Eksempler på fiskernes forslag til reguleringer

Nordiske fiskere har gennem tiderne foreslået forskellige måder, hvorpå fiske-ressourcerne bedst kunne sikres for fremtiden. Overordnet har fiskerne ikke været i tvivl om sammenhængen mellem en for intensiv fiskeriindsats og en reduktion i fiskeressourcerne. Problemerne er fremkommet, når man skulle blive enige om, hvilke tiltag der burde sættes i værk. Det

hænger bl.a. sammen med, at de økologiske forhold varierer rundt langs kysterne, man fisker med forskellige redskaber efter forskellige arter m.v., det vil sige, at statens, driftsformernes, fiskersamfundenes og den individuelle fangstenheds perspektiv på udnyttelse af fiskeressourcen spiller en afgørende rolle.

Gennemgående forslag fra fiskernes side

Fiskekvaser laster ål ved Bøjden, Danmark. Selv om Danmark fik en landsdækkende fiskerilov i 1888, er fiskernes ret til at udarbejde vedtægter lokalt stadig gældende. Gennemgående træk ved denne form for selvforvaltning er ønsket om at beskytte fiskebestandene og fiskeyngelen, foruden at iværksætte regler for udøvelsen af fiskeriet. Foto: Poul H Moustgaard.

til lovgivningen har netop været generelle regler, hvor man ønsker indførelse (og senere yderligere hævnning) af mindstemål for fisk, fastsættelse af mindstemål på masker i fiskeredskaber, sikring af fiskernes gyde- og opvækstområder ved fx fredning og forbud mod brug af visse fiskeredskaber, fredning af rognfisk, sikring af at

undermålsfisk bliver genudsat levende m.m. og ikke mindst sikring af havområderne mod forurening fra byer, industri, landbrug, olie- og naturgasanlæg m.v. Fra fiskernes synsvinkel hjælper det ikke at indføre restriktioner for fiskeriet, hvis fiskene dør af forurening.

Overfiskning

Overfiskningen af Nordsøen har været debatteret i hvert fald siden 1920'erne. I årene efter første verdenskrig, hvor fiskeriet i Nordsøen praktisk taget var indstillet, oplevede fiskerne et meget godt fiskeri, der bekræftede dem i, at fiskeritrykket påvirker fiskebestandenes udbredelse, størrelse og sammensætning. Der var mange fisk, de var store, og der blev landet

meget store mængder i nogle få år, hvorefter fangsterne hurtigt faldt igen. I en årrække blev der afholdt konferencer om "Foranstaltning til Imødegaaelse af Overfiskning i Nordsøen", og i 1937 blev der for første gang truffet internationale aftaler om maskestørrelser og mindstemål på en række fisk, som et led i at beskytte og bevare Nordsøens fiskebestand.

Da den danske fiskerilov skulle revideres, gik fx Dansk Fiskeriforening i 1937 ind for, at dispensationen til ilandbringelse af undermålsrødspætter til hjemmeforbrug for beboerne fra Nymindesøen til Blåvandshuk på den jyske vestkyst skulle udgå. Begrundelsen var, at man ønskede at sikre rødspætteyngelen mest mulig.⁽¹⁾

I slutningen af anden verdenskrig fortsatte debatten mellem fiskerne og inden for fiskerikredse om, hvordan man bedst sikrede, at Nordsøen ikke blev overfisket, når krigen sluttede. Man ville gerne forhindre, at situationen efter første verdenskrig skulle gentage sig.

At ressourcebeskyttelse ikke er et "moderne" fænomen blandt fiskere fremgår af den leder danskeren Claus Sørensen skrev i Vestjysk Fiskeritidende i 1944 med titlen: *Hvad kan der gøres for at bevare en god og ydende Fiskebestand i Havene omkring Danmark?* Claus Sørensen var fisker, havde part i flere fiskefartøjer, drev bjergningsentreprise fra Esbjerg og var i en årrække en fremtrædende formand for Vestjysk Fiskeriforening.

"Der er kun een Vej at gaa, men den er ogsaa farbar, idet den anviser kun at bruge Fiskeredskaber, som ikke ødelægger

Sildestæng i net. Foto udlånt af NF.

Yngelen. Men samtidig var det hensigtsmæssigt at oprette store, fredede Arealer i Havene omkring Danmark, hvorpaa f. Eks. Rødspætten kunde udvokse og eventuelt kunde der indføres total Fredningstid i Gydetiden: Januar, Februar og Marts Maaneder for samme Fiskeart, da Kvaliteten af særlig Hunrødspætten i denne Tid er meget ringe.

Følgende Redskaber burde være de eneste, der maatte anvendes til Erhvervsfiskeri i Indvandene, Kattegat, Nordsøen og Skagerrak: Snurrevaad, Kroge, Sættegarn og stormasket Skovltrawl med begrænset Hestekraft i det fiskende Fartøjs Motor.

For Sildens Vedkommende burde de eneste Redskaber være Not, Drivgarn og Bundgarn med en passende Maskestørrelse, men der skulde udøves streng Kontrol med at al Fiskeyngel og særlig Fladfisk fanget i Bundgarn og andre Fangstredskaber blev kastet i Havet, mens Yngelen endnu var levende.

... Skal vi bevare en Fiskebestand omkring vore Kyster, maa den smaaskede Trawl forsvinde fra vore Fartøjer. Intet redskab er mere ødelæggende, særlig naar den fremdrives med stor Maskinkraft. Endvidere er den skadelige Landdragnet af Sildeyngel, som foregaar om Sommeren ved vore Kyster,

meget ødelæggende for Sildebestanden, der kan være meget lokal.

Engelske, tyske, hollandske og belgiske Trawlere ødelagde fuldstændig Bestanden af Fisk i Nordsøen, før den nuværende Krig, og de vil gøre det igen, hvis der ikke bliver truffet Overenskomst om kun at drive Fiskeri i Nordsøen med Snurrevaadet som det eneste Bundredskab, der er tilladt.

Snurrevaadet fanger i Kraft af sin langsomme Fart over Bunden (ca. 1 Sømil i Timen imod Trawlens 4 Sømil) kun gode Spisefisk, idet al Yngel ved den langsomme Fart kan løbe igennem de forholdsvis store Masker, og skulde der komme en Del Smaafisk med på Dækket, kastes de hurtigt i Havet. De bliver aldrig beskadiget. Ogsaa fordi Slæbetiden er Kort - højst en Time imod Slæbetiden for den tunge Trawl 3 a 4 Timer til et Træk - skaaner Snurrevaadet Yngelen under Fiskeriet.^{”(2)}

Efter krigen fortsatte debatten om, hvordan man kunne undgå at nedfiske specielt rødspættebestanden i Nordsøen. Rødspætten var på det tidspunkt den økonomisk set vigtigste art for de danske fiskere. Snurrevoddet gjorde det muligt at lande levende rødspætter, og disse udgjorde derfor et ekstraordinært kvalitetsprodukt. Både fiskere og biologer foreslog, at man burde forhøje mindstemålet på rød-

Moderne snurrevods-kutter Thyborøn. I Nordsøen har snurrevodd altid været regnet for en skånsom fiskeriform med hvilken, det fx var muligt at lande levende rødspætter. I første halvdel af dette århundrede stillede snurrevodsfolkene spørgsmålstegn ved, om man fortsat skulle tillade store trawlere, der landede iset fisk. Foto: KMH.

spætter til 260 mm. Forslaget blev drøftet i Dansk Fiskeriforenings fredningsudvalg og derefter sendt ud til høring i Vestjysk Fiskeriforening, der spurgte sine lokalforeninger, hvoraf flere anbefalede det.⁽³⁾

Forslaget kom op på Vestjysk Fiskeriforenings generalforsamling samme år, men kunne ikke samle enighed. Et flertal af fiskerne ville ikke støtte en forhøjelse af mindstemålet, medmindre det også kom til at gælde for deres konkurrenter fra de andre lande og foreslog i stedet, at det blev en international målbestemmelse for hele Nordsøen.

På konferencen om "Foranstaltninger til Beskyttelse af Fiskeriet i Nordsøen" i 1946 i London blev landene enige om at forhøje mindstemålet på en række fisk i forhold til konventionen fra 1937. Danmark, Norge, Sverige og Island ønskede dog yderligere forhøjelser.⁽⁴⁾ Det var i 1946, at Nordsøkonventionen blev udarbejdet, men det var først i 1953 (for nogle paragraffers vedkommende året senere), at konventio-

nen blev ratificeret af alle landene, der talte Belgien, Danmark, England, Frankrig, Holland, Island, Norge, Portugal, Spanien og Sverige.

I 1948 foreslog man fra dansk side, at mindstemålet på rødspætter, kuller og torsk skulle forhøjes internationalt. Man ønskede ligeledes en forhøjelse af mindstemåskevidden på bundslæbende redskaber til 110 mm mod de gældende 80 mm i Nordsøen, Skagerrak og Kattegat. Disse forslag støttede både Vestjysk Fiskeriforening og Dansk Fiskeriforening. Forslagene blev ikke vedtaget.

Da Nordsøkonventionen trådte i kraft i 1953/54 havde Danmark allerede højere mindstemål på de fleste fiskearter, der indgik.

Danmarks Havfiskeriforening stillede igen i 1976 forslag om forhøjelse af mindstemål på rødspætter til 270 mm, og desuden forhøjelse af maskestørrelse til fangst af rødspætter på 100 mm.

Mindstemål

Det var ikke kun forhøjelse af rødspættemålet, der var til debat. En generel for-

højelse af mindstemål på fisk var et forslag, både fiskere og biologer fra de nordi-

Trawløft. De skandinaviske fiskere mente i 1940'erne støttet af de statslige biologer, at tekniske bevaringsforanstaltninger i form af større maskestørrelser, forbud mod trawl i kystnære områder, fredede områder og højere mindstemål på fisk var den bedste måde at sikre fiskeressourcen på. Andre Nordsølande bl.a. England med deres store flåder af rederieje- de trawlere så hellere, at fiskeriet blev reguleret ved hjælp af antallet af fartøjer. Foto: Nord-sømuseet.

ske lande var enige om kunne være med til at sikre fiskebestandene. Da Svenska Västskustfiskarnas Centralförbund dannedes i 1930, var det fx en hovedopgave at indføre mindstemål på fisk samt større masker i trawl og snurrevod. Et argument, der ofte gik igen i debatten, var, at en forhøjelse af mindstemålet ville øge salgsprisen på den fisk, der blev landet.

Det største problem, der dukker op i diskussionerne, er dog, at selv om de skandinaviske fiskere gerne vil have større mindstemål, så ved de, at deres konkurrenter fanger fisk, der er langt mindre, fordi deres mindstemål og maskestørrelser ligeledes er mindre. Fiskerne arbejder

derfor videre på, at der i den kommende revidering af Nordsøkonventionen bliver fastsat højere mindstemål og maskestørrelser. Internationalt er der dog oftest kun mulighed for at blive enige om mål, der er væsentligt mindre end de nordiske ønsker. Baggrunden herfor skal findes, dels i den konkurrencesituation fiskerne står i, hvor de både befisker den samme fiskebestand og afsætter til de samme markeder, og dels i de forskellige driftsformer, der er tale om.

På trods af dette er der gennem de sidste 50 år mange eksempler på, at fiskeriforeninger i de skandinaviske lande stiller forslag om forhøjelse af mindstemål.

Andre reguleringsformer

Der findes en række andre eksempler på, hvordan fiskerne har begrænset fiskeriet, hvoraf her skal nævnes nogle enkelte.

Allerede i 1924 indførte de svenske vestkystfiskere en frivillig begrænsning af antallet af makrelgarn pr. fartøj. Reguleringen var først og fremmest iværksat for at sikre jævn tilførsel til markedet og dermed opnå højere priser. Men begrænsningen var samtidig et led i at mindske fiske-
riindsatsen.

I 1931 afholdt Svenska Västskustfiskarnas Centralförbund en afstemning om forbud mod fiskeri på søn- og helligdage, hvor 1.017 stemte ja og 28 nej. I 1944 viste en omstemning samme resultat. Grunden til forslaget var, at der var sket en voldsom intensivering af fiskeriet. Fiskerne mente, at en måde at tage vare på fiskebestanden var at begrænse fiskeriindsatsen. På denne måde kunne de slå to fluer med et smæk. Dels kunne de skåne fiskebestanden, og dels kunne man regulere tilførslen af fisk til markedet og dermed opnå en bedre pris.

Efter anden verdenskrig, da man blandt danske fiskere debatterede tilrettelæggelsen af fiskeriet for at undgå overfiskning, var et af emnerne ligeledes at forbyde fiskeri om søndagen, og en række lokalforeninger oprettede vedtægter om søndagsfri.

De svenske fiskere i Østersøen indstillede fiskeriet i weekenden i den største del af 1995 og 1996 dog med undtagelser bl.a. for Øresund. Fiskerne ønsker, at andre lande skal indføre 5 døgn's uge, og Sverige har flere gange taget spørgsmålet op internationalt bl.a. i Fiskerikommissionen for Østersøen.

I slutningen af 1970'erne foreslog enkelte norske fiskere, at man indførte trawlfrie zoner omkring Svaldbard og Bjørnø. Fiskerne mente, at disse områder fungerede som "børnehaver" for fiskene, og et for intensivt trawlfiskeri kunne ødelægge ressourcen. Forslaget blev hørt af fiskerimyndighederne, og i en afstand af ca. 20 sømil fra kysten er disse zoner indført.

Siden midten af 1980'erne har fiskerne i den sydlige del af Norge praktiseret en frivillig lukning af rejefelter, hvis der er for stor indblanding af yngel i fangsterne. Fiskerne tog oprindelig kontakt med deres fylkesfiskerlag for at få gjort noget ved problemet, og i dag er der reguleringer af rejefelterne. Ved for stor indblanding af yngel lukkes området i en periode, hvorefter man på basis af prøvefangster åbner området for fiskeri igen, når indblandingen af yngel er mindsket.

I første halvdel af 1980'erne var der et godt torskefiskeri i Barentshavet nord for

De sidste laksedrivgarn hales. Sveriges Fiskaras Riksförbund tog i 1972 initiativ til den første Østersøkonference, der blev forløberen for den senere Østersøkommission. Fiskerne var bekymrede for fiskebestandene pga. det øgede fiskeritryk og ønskede, at der blev indført internationale regler specielt for laksefiskeriet. Foto: Poul H Moustgaard.

Norge, hvor også russerne fiskede. Norske fiskere mente ikke, at det var godt for ressourcen, at lasterne ofte bestod af meget små fisk, selv om de overholdt mindstemålet, og de tog kontakt med myndighederne

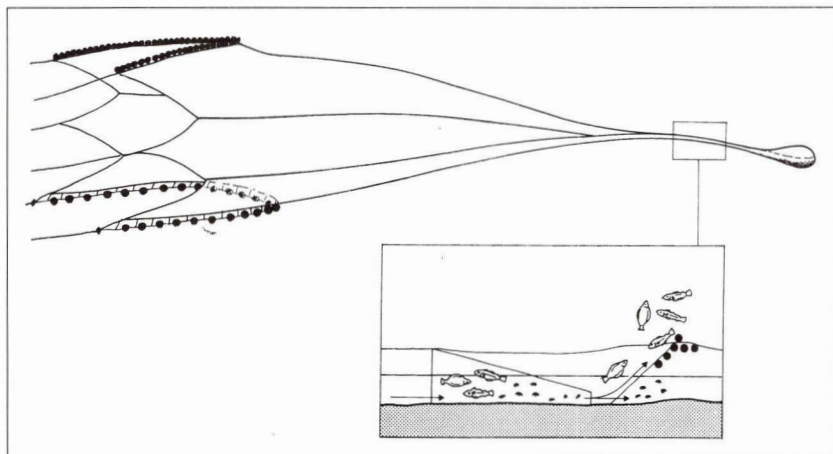
for at få lukket områderne for fiskeri i perioder. Efter flere henvendelser til myndighederne bliver områderne nu lukket, hvis indblandingen af småtorsk er over 15%.

Udvikling af skånsomme redskaber

Ud over forslag til reguleringer har fiskerne også set et behov for at mindske bifangsten, og de har arbejdet - og arbejder fort-

sat - aktivt med at udvikle selektive og mere skånsomme redskaber.

En norsk fisker begyndte allerede i

Sorteringspaneler har vist sig effektive i visse fiskerier til at udskille både yngel og uønsket bifangst. En fordel for fiskerne er, at fangsterne er langt mere ensartede, og derfor kræver en mindre arbejdsindsats at sortere.

1970'erne at udvikle en sorteringsrist til rejetrawl, der udskilte vandmænd og fisk, men den viste sig også effektiv til at

Fiskerne og deres organisationer arbejder konstant med at udvikle mere selektive og skånsomme redskaber, der kan sikre et fortsat bæredygtigt fiskeri. Det største problem for fiskerne er dog, at få prisen på fisk til at afspejle merudgiften. Foto: Erik Hoffmann.

udskille rejeyngel. Fiskeren stod i mange år selv for udviklingen, men Nordmørristen, som den kaldes, er siden blevet videreudviklet af andre virksomheder, og sorteringsristen er nu påbudt i al trawlfiskeri efter rejer nord for 62° N. Brugen af den har reduceret discard-problemet væsentligt og indgår som et redskab for bæredygtig udnyttelse af marine ressourcer. Skilleriste bliver desuden brugt frivilligt af de norske fiskere i trawlfiskeriet efter torsk.

Sveriges Fiskares Riksförbund tog initiativ til forsøg med selektionspaneler i trawlfiskeriet efter torsk i Østersøen. Det svenske Fiskeriverket har stået for undersøgelserne. Desuden har Sverige givet penge til de baltiske lande, så de også har mulighed for at indføre disse selektionspaneler. Panelerne anvendes nu af de fleste svenske trawlere. Lignende forsøg finder sted på fiskernes initiativ i fiskeriet efter jomfruhummer og løjse.

Bundsløbende redskaber

Fiskeri med bundsløbende redskaber har igennem flere hundrede år været genstand for en heftig debat blandt fiskerne. Lige så længe har fiskere forsøgt at forhindre udbredelsen af disse redskaber, og selv snurrevoddet, der i dag anses for et meget skånsomt redskab, blev for 100 år siden af mange i Danmark betragtet som et ødelæggende redskab. De bundsløbende redskaber anses ikke kun for at være ødelæggende for økosystemet, men i lige så høj grad for at være en trussel mod det traditionelle fiskeri. Det er således her forskellige driftsformer, der støder sammen.

Et af de problemer de danske fiskere påpegede var, at de udenlandske fiskere lå og trawlede helt tæt på den jyske vestkyst, hvor både fiskerne og biologerne vidste, at rødspætternes opvækstpladser var. Desuden respekterede danske fiskere som nævnt både højere mindstemål på rødspætter og større maskestørrelse i redskaberne end de udenlandske fiskere.

Denne debat er stadig i fuld gang, og her skal blot nævnes nogle eksempler fra de sidste 20 års debat om bomtrawlproblemet. Bomtrawlet er et meget effektivt redskab, og det betragtes af de fleste som det mindst skånsomme redskab. Bomtrawlfis-

skeriet er i dag på fremmarch i Nordsøen og er ved at overtage snurrevods fartøjernes energilette og skånsomme fiskeri efter fladfisk.

De danske fiskeriorganisationer stillede med et debatoplæg om bomtrawlfiskeriet i Nordsøen på de vesteuropæiske fiskeriorganisationers møde i Spanien i september 1973. De danske fiskere ønskede ikke totalforbud, men visse restriktioner for bomtrawling. Fiskerne mente, at det var problematisk, at de undermålsfisk, der blev fanget i bomtrawl havde svært ved at overleve, når de blev sat i havet igen. Desuden var man bekymret for de miljømæssige forandringer af havbunden og den eventuelle skade på yngelen, som bomtrawling medførte. De begrænsninger danske fiskere gerne så var *"en maksimumgrænse for fartøjernes motorkraft og eventuelt også en maksimumgrænse for kædernes vægt. Endelig kunne man tænke sig, at der blev indført en maksimumlængde på selve bommene"*.⁽⁵⁾

Fiskerne i de indre danske farvande

mente også, at bomtrawlfiskeri skulle forbydes bl.a. i Kattegat, og der blev indledt forhandlinger med Sverige. Forbuddet blev indført i 1978, og bomtrawl er forbudt i Østersøen, Øresund og Kattegat i dag. De nordiske fiskeriorganisationer ønsker ikke, at der gives flere tilladelser til bomtrawlere i Nordsøen, fordi de ved, at uden et sådant forbud vil et stigende antal af deres egne medlemmer blive fristet til eller tvunget af konkurrencemæssige hensyn til at købe bomtrawlere. Det vil være i strid med organisationernes holdning til miljøbeskyttelse og på længere sigt underminere den nuværende miljøbevidsthed.

På trods af Norges Fiskarlags samt fylkesfiskarlagenes modstand mod bomtrawlfiskeri, gav myndighederne 2 midlertidige tilladelser i 1989. I 1992 blev tilladelse taget op til revision, og fiskeridirektøren mente ikke, at der var grundlag for at forny de eksisterende tilladelser eller at udstede nye. Fiskeridepartementet kunne heller ikke ud fra tilgængeligt materiale

På trods af at de skandinaviske landes fiskere er imod fiskeri med bomtrawl, er dette redskab på fremmarch i Nordsøen. I dag har Sverige ingen bomtrawlere, mens Danmark og Norge har enkelte fartøjer, hvoraf de norske er langt de største. Fotos: Nordsømuseet.

tilråde flere licenser. I 1993 blev de to tilladelser alligevel gjort permanente, og yderligere 3 permanente tilladelser blev udstedt mod fiskernes ønske.

Grundlaget for de skandinaviske fiskeres kritik af bomtrawlfiskeriet skal først og fremmest søges i fiskernes og fiskerbyernes bekymring for myndighedernes tilladelse af et stadig mindre skånsomt og mere energikrævende og dermed *mindre bæredygtigt* fiskeri. Bekymringerne skærpes af kampen mellem staterne i EU, der ikke kan blive enige om at sikre et miljørigtigt fiskeri, fordi nogle landes fiskeri domineres af et miljøproblematiske bomtrawlfiskeri, mens dette er en ubetydelig driftsform i andre lande. Bomtrawlfiskeriet beskyldes

for at ødelægge både fiskeyngel, bundflora og bundfauna, ændre bundforholdene, fremkalde skader på fiskene, når redskaberne slæbes over bunden og stresse fiskene, så de bliver sværere at fange i andre redskaber. Bomtrawlene anklages desuden for at ødelægge faststående redskaber, når de slæbes igennem et fiskeområde. Ikke mindst beskyldes andre Nordsølande, hvis driftsformer domineres af bomtrawl, for kunstigt at opretholde dette stærkt energikrævende fiskeri ved hjælp af billigt brændstof, der bl.a. bevirker, at de skandinaviske fiskere får en meget lav pris for deres rødspætter. Dermed presses mere skånsomme driftsformer ud af fiskeriet i alle landene.

Forurening og miljøproblemer

Fiskerne har traditionelt spillet en vigtig rolle i forhold til trusler mod havmiljøet. Fiskerne har ofte været de første til at påpege, at forurening kunne være en trussel mod fiskebestandene og dermed mod vores omgivende miljø. Fiskerne har således været aktivt medvirkende til at få sat miljøproblemerne på dagsordenen, og

deres aktioner har haft stor betydning for synliggørelsen af problemerne omkring forurening og dermed også for at få dem løst.

Allerede i 1930'erne forlangte danske fiskere, at spildevand fra byer og industri blev rensat, fordi de oplevede en tiltagende forurening af søer og åer.⁽⁶⁾

I 1973 gik Esbjergfiskerne i aktion mod giftskibet "Grindal", der skulle dumpe affald fra kemikaliefabrikken Grindstedværket. Fiskerne afspærrede Esbjerg havn, og fiskeriorganisationerne forlangte, at der blev indført forbud mod dumpning af kemikalieaffald i Nordsøen. Foto udlånt af Esbjerg Ugeavis.

Fiskerne i Limfjorden oplevede i 1950'erne, at der blev opført en kemikaliefabrik på tangen mellem fjorden og Nordsøen. Cheminova blev flyttet fra Sjælland, hvor der havde været mange klager også fra fiskere over forurening. Hurtigt mærkede fiskerne problemer med hensyn til fiskeriet og forlangte lukning eller i det mindste bedre kontrol med Cheminovas forurening.⁽⁷⁾ Det tog mange år, før myndighederne lyttede til fiskerne, og man måtte bl.a. forbyde fiskeri i flere områder omkring fabrikken.

Mange virksomheder har benyttet sig af at deponere giftigt affald både på land og på havbunden eller at brænde det af på havet, da det er en billig måde at komme af med affaldet. Myndighederne gav tilla-

delser til dette, mens fiskerne mente, disse repræsenterede en trussel mod fiskeriet. Ikke alene risikerede man, at fiskene døde, men man risikerede også, at de fisk, man fangede, var giftige.

Vestkystfiskerne protesterede i 1972

I 1987 gik de danske vestkystfiskere i aktion mod det amerikansk ejede havafbrændingsskib "Vulcanus", der brændte kemikalieaffald på Nordsøen fra franske og spanske virksomheder. Aktionen havde stor international bevågenhed og støttedes af bl.a. Greenpeace. Fiskernes aktion lykkedes, og både havafbrænding og dumpning af kemikalieaffald er nu forbudt. Men det var dyrt for fiskerne at sætte problemet på dagsordenen. Foruden tabt indtægt i den tid "Vulcanus"-aktionen varede blev fiskerne idømt en bøde på 3,5 mill dkr.

RED NORDSØEN NU SAVE THE NORTH SEA NOW

DANSK FISKERIFORENING
Danish Fishermen's Association

Stuðestræde 3 · DK-1455 København K

DANMARKS HAVFISKERIFORENING
Danish Seafishery Association

Kongensgade 59 · DK-6701 Esbjerg

imod, at Grindsted Kemikaliefabrik fortsat fik lov til at deponere giftigt affald i en klitplantage nær den jyske vestkyst, hvor affaldet langsomt sivede ud i havet midt på den kyststrækning, der regnes for rødspætternes primære opvækstområde. Her havde fiskerne selv foranstaltet et lokalt forbud mod fiskeri endda med håndvod for at beskytte rødspætteyngelen! Myndighederne gav tilladelse til deponering på trods af, at *"videnskaben har udtalt, at det kan give konsekvenser, at det ender ude i havet"*.⁽⁸⁾

De norske fiskere har været meget

bekymret for olieindustriens eventuelle negative følger for fiskeriet. Efter mange års debat og påpegning af problemerne er der nu kommet et samarbejde i stand mellem fiskerne, olieindustrien og myndighederne. Sideløbende er der foregået en udvikling inden for olieproduktionen i retning af mindre miljøbelastende aktiviteter. Den planlagte olieboring i Skagerrak har ligeledes engageret fiskere i Norge, Danmark og Sverige, hvor de har protesteret både til den norske regering og til forskellige miljøorganer bl.a. Oslo-Paris Kommissionen.

Afslutning

Fiskeren lever af, at der er fisk i havet. Der skal et rigt hav til et sundt fiskerierhverv. Fiskerens grundlæggende interesse har altid været et frugtbart havmiljø, uden dette er alt andet ligegyldigt. Fiskeren er den første, der opdager det, når havet bliver brugt til formål, der ødelægger det som spisekammer. Det er ikke uden grund, at

fiskerne fra første færd har råbt vagt i gevær over for dette århundredes voldsomt tiltagende brug af Nordsøen som skraldespand. Det er heller ikke uden grund, at fiskerne er kommet med et utal af forslag til generelle reguleringer af redskaber, driftsformer og fredninger for at sikre det, vi i dag kalder et bæredygtigt fiskeri.

*Ophugningsfartøjer -
Et resultat af fiskeri-
politikken. Foto:
Carsten Krog.*

Fiskeri har naturligvis som al anden menneskelig aktivitet en effekt på naturen - langt alvorligere er imidlertid den stigende forurening, som påvirker selve grundlaget for alt liv i havet.

Efterforskning og udvinding af gas og olie. Foto: Casten Krog.

Produktion og anvendelse af biologiske bekæmpelsesmidler. Foto: Carsten Krog.

Udledning af kvælstof og fosfor fra landbrug, havbrug og fra bysaffund kan resultere i voldsom algeopblomstring med deraffølgende iltsvindsproblemer. Illustrationen viser Henne Strand, Danmark med oppiskede æggehvdestoffer hidrørende fra en bestemt algeart der trives i vand med stort næringsindhold. Foto: Carsten Krog.

Søstjerner, forsøger at komme op i iltholdige vandlag. Havbunden er dækket af hvide svovlbakteriebelægninger. Helnæs Bugt, Danmark. Foto: Nanna Rask.

Noter:

(1) Betænkning afgivet af det af fiskeriministeriet nedsatte udvalg til revision af lov nr. 93 af 31. marts 1931. København 1950.

(2) Vestjysk Fiskeritidende (VF) 24/1 1944.

(3) VF 10/4 1945.

(4) VF 24/4 1946.

(5) Dansk Fiskeritidende (DF) 23/8 1973.

(6) DF 6/10 1937.

(7) DF 6/1 1956.

(8) Danmarks Havfiskeri 10/6 1972.

Udvalgt litteratur

Andersson K.A. (red) (1954): Fiskar och Fiske i Norden, Bind I. Stockholm.

Hva du bør vite. Norges Fiskarlag, Trondheim 1996.

Højrup, Thomas (1989): Det glemte Folk. Statens Byggeforskningsinstitut, København.

Kort och gott om yrkesfisket. Sveriges Fiskares Riksförbund 1993.

March, Edgar (1970): Sailing Trawlers. The Story of

Deep-Sea Fishing with Longline and Trawl. Devon.

Moustgaard, Poul H. (1987): At vove for at vinde. Dansk fiskeri skildret af A.J.Smidth 1859-63. Grenå.

Nordisk Tidskrift for Fiskeri, 1866. 1. årgang, København.

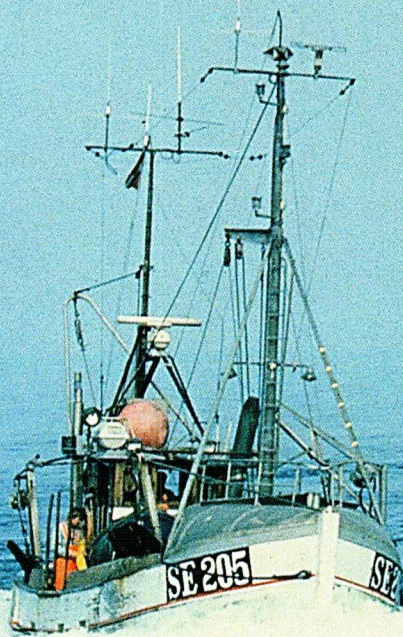
Rasmussen, Alan Hjorth (1987): The Triumph of Deep Sea Fishing in the North Sea. I: Bang-Andersen, Arne (red): The North Sea. Stavanger.

Fiskerne og deres organisationer erkender behovet for viden om de biologiske sammenhænge i havet og ønsker derfor et så tæt - og ligeværdigt - samarbejde med biologerne som overhovedet muligt. Foto: Carsten Krog.

Der er ingen tvivl om betydningen af fødens sammensætning for sundhed og velvære, og i den henseende er føde fra havet særdeles vigtig. Fisk indeholder alle aminosyrer som legemet behøver for vækst og vedligeholdelse. De såkaldte Omega-3 fedtsyrer beskytter mod hjerte-kar sygdomme, lige som de er nødvendige for fosterudviklingen. Fisk og skaldyr har et højt indhold af B-vitaminer. Olieholdige fisk er vigtige kilder med hensyn til fedtopløselige A, D og E vitaminer. Føde fra havet giver desuden et velfabulanceret indtag af et antal vigtige mineraler.

Denne publikation er baseret på rapporten »De nordiske landes havfiskeri og fangst set i historisk perspektiv. Rapporten kan rekvireres hos: Nordisk Ministerråd.

c/o Danmarks Fiskeriforening
Kongensgade 33
6700 Esbjerg

Nordisk Ministerråd
Store Strandstræde 18
DK-1255 København K.
Telefon +45 33 96 02 00
Telefax +45 33 96 02 02